

बन्दाको लाही किरा

परिचय :

बन्दाको लाही कीरा (Brevicoryne brassicae) युरोपबाट उत्पन्न भएका काउली बन्दा समूहका तरकारीहरु जस्तै काउली, बन्दा, ब्रोकाउली, ब्रसेल स्प्राउट, मुला, रायो, तोरी आदीमा मात्र क्षति गर्ने चुसाहा कीरा हो । युरोपको रैथाने किरा भएपनि हाल संसारका सबैजसो भागहरुमा फैलिएको छ । यसले विभिन्न भाईरस रोगहरु सारेर उत्पादन र उत्पादकत्व घटाउनुका साथै बिरुवा अवस्थामा नै अत्यधिक प्रकोप भएमा बाली पुर्ण रुपमा सखाप हुन सक्छ ।

पहिचान, अनुगमन तथा क्षतिको प्रकार :

बन्दाको लाही नरम शरिर र अपुर्ण परिवर्तित जीवनचक्र भएको किराका पखेटा सहित (चित्र नं. २) र पखेटा रहित गरि दुई प्रकारका रुप हुन्छन् । पखेटा रहित अवस्थामा यसको रङ्ग फिका हरियो खैरो हुन्छ र बाहिरी आवरण मै न जस्तो सेतो पिठोले ढाकिएको हुन्छ (चित्र नं. १) ।

लाहीका भ्रुण्डहरु पातको दुबै सतहमा बस्ने भएपनि अधिल्लो सतहमा बाक्लो भ्रुण्डमा बसि पातलाई दोब्याई, रस चुसेर कक्रक पादछ (चित्र नं. ३) ।

त्यसै गरि पातको डाँठ, कलिला काण्ड र गुभोका कलिला पात, फूलको मुख्य डाँठ, फलको कोशा, रायो मूलाको डुकुहरुमा आक्रमण गर्दछ ।

यसरी संक्रमित बिरुवाहरु पुड्का र रोगी देखिन्छन् भने हुर्किएका बोटहरुमा संक्रमण लगातार रहि रहयो भने अन्तमा ओईलाउने,

पहिले र बृद्धि बिकास रोकिने हुन्छ (चित्र नं. ४) । साथै यसले निकाल्ने गुलियो चिपचिपे पदार्थमा पछिबाट बिकसित हुने दुशिहरुको कारणले प्रकाश शफ्लेसण प्रकृत्यामा अवरोध पुर्याउने हुँदा उत्पादन घट्छ । त्यस्तै यो लाही कीरा २३ प्रकारको भाईरस रोगको संबाहक पनि हो जसको कारण टुलो परिमाणमा बाली नोक्सान हुन सक्छ ।

त्यवस्थापन :

- » प्राकृतिक शत्रुहरु जस्तै स्त्री स्वभावको खपटे किरा, लेसविङ्ग, ड्याम्सेल फ्लाई, होभर फ्लाई आदि को संरक्षण गर्ने
- » Yellow pan trap / Yellow sticky trap को प्रयोग गर्ने
- » नाईट्रोजनयुक्त रासायनिक मलको प्रयोग कम गर्ने
- » स्थानीयस्तरमा निमको दिउलको भोल, सुर्ति साबुनको भोल, रातो खुर्सानी प्रयोग गरि तयार पारेको भोल, खरानीको भोल पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ
- » गहुँको पिठो छरेर पनि अत्यधिक प्रकोपलाई न्युन गर्न सकिन्छ
- » निमको तेलयुक्त बिषादी पनि प्रभाकारी हुन्छ
- » गाईको गहुँत र पानी (१:४ को अनुपातमा) २-३ दिनको फरकमा पटक पटक छर्ने
- » प्रकोप बढ्दै गएमा फ्लोनिक्व्यामिड ५०% डब्लु जी नामक बिषादी १ ग्राम प्रति ३ लिटर पानीको भोल बनाई राम्रोसंग भिजे गरि छर्ने वा एसिटामिप्रिड २०% एस.पी. १ ग्राम प्रति ६-८ लिटर पानीमा वा ईमीडाक्लोप्रिड ७०% डब्लु.जी. १ ग्राम प्रति ८ लिटर पानीमा मिसाई छर्कने ।

चित्र नं. १: पखेटा रहित वयस्क र बच्चा लाही किराको अवस्था
श्रोत: Entomology and Nematology Department- university of Florida

चित्र नं. २: पखेटा सहित वयस्क र बच्चा लाही किराको अवस्था
श्रोत: Entomology and Nematology Department- university of Florida

चित्र नं. ३: लाहीका भ्रुण्डहरु पातको सतहमा बसी क्षति गर्दै
श्रोत: Influential points.com

चित्र नं. ४: लाहीको आक्रमणबाट संक्रमित बिरुवा
श्रोत: plantwise.org

तयारकर्ता:
वितेक सुनार
बाली संरक्षण अधिकृत

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
कृषि विभाग
केन्द्रीय कृषि प्रयोगशाला
हरिहरमवन, ललितपुर

सम्पादन:
राजिवदास राजभण्डारी
वरिष्ठ बाली संरक्षण अधिकृत